

בארות המים

הערות

מחיצה העומדת ברוח

עשאה לזהמה דופן לסוכה רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר שהיה רבי מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למצוי ולא פסין לזיראות ולא גולל לקבר כו' אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד נפוח כו'.

הנה בהך סוגיא איכא כמה תמיהי, הן ללישנא קמא דטעמא משום מחיצה העומדת על ידי רוח, והן ללישנא בתרא דטעמא משום מחיצה שאינה עשויה בידי אדם.

חדא דהנה בפשוטו משמע דלרבי מאיר לעולם אין עושין זהמה דופן לסוכה, ואף בגוונא דאף אם תמות אכתי איכא שיעור דופן וכגון בפיל, וכן הוכיחו האחרו' מדברי הריטב"א דאוקי אף למסקנא בפיל קשור וכ"ה צצהגר"א (סי' שסז ס"ה) ואעפ"כ איכא חסרון דמחיצה שאין עומדת ברוח [וכן הוכיחו עוד האחרו' מדמטתר רבי מאיר אף בגולל דלא בעי שיעור] ותמהו האחרו' דאמאי חשיבא מחיצה עומדת ברוח, והא אף אם תנטל הך רוח חיים אכתי תעמוד המחיצה (ויעוין בשפ"א ובמנח"ש ובהערות ועוד).

ועוד תמהו דהא בעושה סוכתו על גבי זהמה מכשיר רבי מאיר, ובין לרש"י ובין לתוס' קרקעית הסוכה ומחיצותיה הו' ע"ג זהמה, וא"כ הרי הן עומדים ברוח, ואמאי לא פסיל רבי מאיר משום מחיצה

העומדת ברוח, ונהי דאף אם תמות הזהמה אכתי יתקיימו המחיצות, אך הרי הכא משמע דאף צכה"ג חשיבא מחיצה העומדת ברוח (ויעוין בשלמ"י).

וללישנא בתרא טעמא משום דהויא מחיצה שאינה עשויה בידי אדם, נמי ז"ב, דממה נפשך אי החסרון משום דעלם החפלא דמחיצה לא נעשית בידי אדם, הא אבנים ושאר מילי נמי לא נעשו בידי אדם (וכל מילי נמי לא נבראו ונוטרו על ידי האדם, ולכל היותר חידש האדם נורתם) ואי משום דהעמדת המחיצה לא נעשית בידי אדם, הא האדם העמיד הזהמה למחיצה.

והנה התוס' בעירובין (טו א) הקשו זהא דמבואר התם דתל ונקע העשויים מששת ימי בראשית חשיבי מחיצה והא לא נעשו בידי אדם [והיינו דלא הועמדו למחיצה על ידי אדם] ותיירו 'דלא אחיא למעוטי אלא דבר שאינו ראוי להעשות בידי אדם כגון בעלי חיים', וכ"ה בפירוש רבינו אברהם מן ההר צסוגין וז"ל שאינה עשויה בידי אדם, כלומר שאינה יכולה ליעשות בידי אדם כגון בעלי חיים, אבל יכולה ליעשות על ידי אדם אף על פי שאינה עשויה ודאי מודה, דאם כן לרבי מאיר הר או סלע לא הויא מחיצה עכ"ל, והדברים ז"ב כנ"ל, דאח עטם מציאות המחיצה אף תל ונקע אין ביד האדם לעשות, ואילו העמדת המחיצה, הרי באמת העמיד האדם בפועל את הזהמה למחיצה.

ונראה צביאור הדברים, דצמחיצה דזהמה, אף דהאדם העמידה למחיצה, מ"מ לא חשיבא

מחיצה העשויה בידי אדם, דכיון דיש צזהמה רוח חיים, לעולם מתייחסת עמידתה צמקום לעצמה, וכאילו היא מעמידה את עצמה למחיצה, ולהכי חשיב דלא נעשית הך מחיצה בידי אדם [והוקשה לתוס' דאף

ובעיקר הסברה דמחינה העומדת על ידי רוח, ז"צ דמה חסרון איכא זזה, ולפ"ר הגדר דכיון דרוח אין בה ממש (כדפירש"י) ולא חשיבא מחינה, והך רוח הויא מעמיד דהמחינה, ממילא אף המחינה הנסמכת עליה לא חשיבא מחינה [ויזואר יותר לדעת הז"ח (סי' תרכט) ודעמיה צשיטת רש"י (כא ז) דפסול מעמיד צסכך הוי מדינא, ללא עדיף הנסמך ממעמידיו וה"נ הכא] אך כבר תמהו דהא לא הוי חסרון מדינא ועוד ללא הוי חסרון חיובי כלל, אלא דרוח לאו מחינה היא, אך מאי חסרון איכא צמחינה העומדת על ידי רוח.

ובעיקר דברי רבי מאיר, דכל דבר שיש בו רוח חיים אינו נעשה מחינה, לכאורה היה אפשר לבאר דהרי ענין מחינה יסודו למנוע צקיעת בני אדם ובעלי חיים, וכדמצינו צכ"ד דצקיעת רבים מצטלא מחינתא וצקיעת גדיים מצטלא מחינתא (מלצד מחינת הסכך דיסודה לגדור צפני החמה וכמזואר צמלחמות לעיל כזומה"ט נידון פרוץ מרובה דידה כשיעור צקיעת החמה ואכ"מ) ומעתה י"ל דמהאי טעמא אדם ובעלי חיים אין נעשים מחינה, דאדרבה כל ענין המחינה הוי לגדור צפניהם, ונהי דהשתא הם גודרים צפני שאר בני אדם ובעלי חיים, אך מין צמינו אינו חוצץ, וכיון דכל ענין המחינה לגדור צפני בעלי רוח חיים, דבר שיש בו רוח חיים אינו נעשה מחינה, אולם מדברי הגמ' חזינן לכאור' ללא כהך סברא.

תל ונקע כן הוא, דהעמדת המחינה נעשית מאליה שלא על ידי אדם, ותיירו דשאני התם דמציא להעשות ע"י אדם, דציד האדם ליטול הך עפר ולהעמידו למחינה, ולהכי אף צגוונא דנעשית מאליה הויא מחינה, וצגדר הדברים יתכן, דכיון דציד האדם להעמיד הך דבר למחינה, צכחו לייחדו למחינה אף כשעמד מאליו, משא"כ דבר דאף אם יעמידנו האדם צפועל, לא תתייחס העמדתו לאדם, כמו כן אין צכחו לייחדו למחינה, ללא עדיף הך ייחוד מהעמדתו צפועל].

ומעתה נראה לבאר עד"ז עיקר דינא דמחינה העומדת על ידי רוח לא הויא מחינה, ותמהו האחרו' דכיון דגם כשימות הך פיל אכתי תשאר המחינה צמקומה, אמאי חשיבא כלל מחינה העומדת על ידי רוח, אך למשנ"ת נראה לבאר דחי לעולם חשיב כמעמיד את עצמו, וממילא נידונית המחינה כמחינה העומדת צרוח, ואף דצלא הרוח נמי קיימי צשרה ועלמותיה, אך השתא חשיב דהרוח מעמידתם, ושוב הוי צכלל מחינה העומדת על ידי רוח.

ומעתה לא קשיא מהעושה סוכתו על גבי צהמה דמכשיר רבי מאיר, ולא פסיל לה משום מחינה העומדת על ידי רוח, דכיון דאף אם תמות הצהמה אכתי יתקיימו הקרקע והמחינות, הרי אין עמידתם על ידי הרוח, ולא דמי לעושה צהמה דופן לסוכה, דצזה לעולם הצהמה נידונית כמעמידה את עצמה, וממילא חשיבא כמחינה העומדת על ידי רוח.